

Ресурсно-аналітичний центр
"СУСПІЛЬСТВО І ДОВКІЛЛЯ"

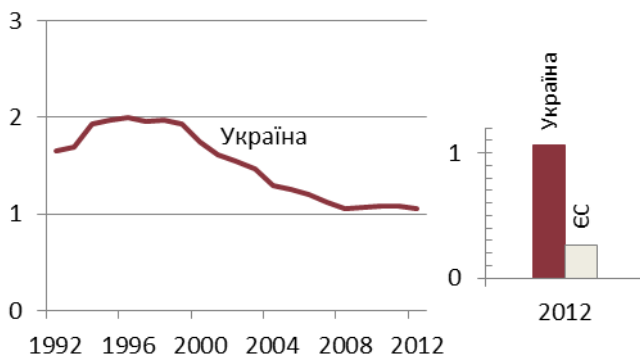
ІНДИКАТОРИ
ЗЕЛЕНОГО
ЗРОСТАННЯ

ВУГЛЕЦЕВА ІНТЕНСИВНІСТЬ ЕКОНОМІКИ

В Україні **викиди парникових газів** на одиницю ВВП :

- **у 4 рази вищі** у порівнянні з ЄС,
- **в 2 рази вищі** за середній показник у країнах з перехідною економікою.

Викиди парникових газів, 1992-2012
(кг в еквіваленті CO₂ на \$ ВВП за ПКС 2011)

Джерело: UNFCCC Data Interface, World Bank, власні розрахунки.

Зниження вуглецевої інтенсивності ВВП **можливе за умови зниження енергоемності** валового внутрішнього продукту.

Жоден державний стратегічний документ **не містить цільового показника** вуглецевої інтенсивності економіки .

Встановлення і моніторинг **цільових показників** вуглецевої інтенсивності **сприятимуть** зеленому зростанню.

Це резюме виконане на основі результатів моніторингу за індикаторами зеленого зростання організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

Див. повний звіт "На шляху до зеленого зростання: моніторинг прогресу в Україні" (2014) на www.rac.org.ua

© Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля", 2015.

Підвищення вуглецевої інтенсивності в розрахунку на одиницю ВВП у середині 90-х було пов'язано із катастрофічним зниженням ВВП при незначному зниженні умовно-постійної складової викидів, яка, в основному, пов'язана із забезпеченням енергетичних потреб населення в опалені та освітлені, як кінцевого споживача. Окрім того, основні промислові емітенти парникових газів перейшли на роботу в умовах часткової неоптимальної завантаженості виробничих потужностей, що призвело до зниження їх енергетичної ефективності, а як наслідок, до підвищення вуглецевої інтенсивності.

У період 2000–2007 рр. викиди парникових газів стабілізувалися з незначною тенденцією до зростання, що відбувалось на фоні значного зростання ВВП. Збільшення викидів парникових газів у цей період було обумовлено зростанням економіки, але темпи були значно нижчими, ніж темпи зростання ВВП. Передусім це пов'язано з секторально-галузевими зрушеннями в економіці, що відбувались за цей період: випереджаючим розвитком сфери торгівлі, послуг та фінансового сектору, які забезпечили значний внесок у зростання ВВП. Ще одним фактором, який мав значно менший вплив на вуглецеву інтенсивність в цей період, є модернізація виробництва, яка дозволила знизити енергоємність та, відповідно, вуглецеву інтенсивність основних видів продукції. Ці процеси відбувались на фоні низьких цін на основне імпортоване паливо – природний газ.

Тенденції викидів парникових газів у 2008–2010 роках формувалися під впливом світової фінансово-економічної кризи, яка значною мірою визначала товарне виробництво основних експортно-орієнтованих галузей (металургійної, хімічної, машинобудівної), що, в свою чергу, впливали на інші галузі – електроенергетику та добувну промисловість. Тенденції структурних змін у період фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. визначалися особливостями динаміки окремих видів економічної діяльності. Зокрема, спад обсягів виробництва у промисловості становив 5,4% у 2008 р. і 21,9% у 2009 р. При цьому найбільших втрат зазнала переробна промисловість. Крім того, посилення податкового навантаження на офіційно працюючу частину підприємств і відволікання кредитних ресурсів на державні запозичення відбувалося внаслідок недоотримання бюджетом доходів через значну тінізацію: рівень тіньової економіки, за розрахунками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, збільшився з 29,4% на кінець вересня 2008 р. до 34,9% у 2009 р.

Вуглецева інтенсивність економіки на сьогодні не визначена в якості загальнонаціонального та/або галузевого індикатора в Україні. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року містять показник, який може бути розглянутий, як найбільш близький до показника вуглецевої інтенсивності: «частка джерел енергії з більш низьким рівнем викидів двоокису вуглецю». В той же час, Стратегією прямо не визначено ні цільове значення цього показника, яке повинно бути досягнуто в результаті її реалізації, ні його проміжні значення на шляху реалізації Стратегії

Завдання «оптимізація структури енергетичного сектору національної економіки шляхом збільшення обсягу використання енергетичних джерел з низьким рівнем викидів двоокису вуглецю до 2015 року на 10 відсотків і до 2020 року на 20 відсотків», визначене статтею 2 Стратегії, вочевидь мало б слугувати цільовим та проміжним значенням цього індикатора. Проте, його практичне використання для моніторингу ефективності реалізації Стратегії неможливе, оскільки жодним документом не визначено значення цього показника для базового періоду порівняння та методики його розрахунку. Більше того, жодним нормативно-правовим актом не визначено самого терміну «джерело енергії з низьким рівнем викидів двоокису вуглецю».

ВИСОКА ВУГЛЕЦЕВА ІНТЕНСИВНІСТЬ ЕКОНОМІКИ НЕ СПРИЯЄ ЦІЛЯМ ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ. НЕОБХІДНО ЗАПРОВАДИТИ ДІЄВІ МЕХАНІЗМИ ДЛЯ ЗНИЖЕННЯ ЕНЕРГОЄМНОСТІ ВВП, А ТАКОЖ ЗАБЕЗПЕЧИТИ РОЗРОБКУ І МОНІТОРИНГ ЦІЛЬОВИХ ПОКАЗНИКІВ ВУГЛЕЦЕВОЇ ІНТЕНСИВНОСТІ.

Зелене зростання – це стимулювання економічного зростання і розвитку з одночасним забезпеченням збереження природних активів і безперебійного надання ними ресурсів та екосистемних послуг, від яких залежить наш добробут (ОЕСР). Концепція зеленого зростання робить наголос на економічному розвитку, тому є актуальною для України сьогодні.

Центральним елементом зеленого зростання є екологічна та ресурсна інтенсивність виробництва та споживання, їх розвиток у часі та просторі, та в рамках окремих секторів. Розвиток у цій сфері можна простежити за допомогою співвідношення між використанням екологічних послуг у виробництві (використання природних ресурсів і сировини, включаючи енергію, утворення забруднюючих речовин) та виробленою продукцією, а також за допомогою виявлення тенденцій розмежування між виробництвом та використанням екологічних послуг.

Вуглецева інтенсивність економіки є важливим індикатором ефективності державної політики в сфері зміни клімату. Показниками вуглецевої інтенсивності можуть бути об'єм викидів парникових газів (в еквіваленті CO₂) на одиницю ВВП та викиди парникових газів на душу населення. Ці показники демонструють можливе розмежування між об'ємами виробництва та пов'язаними з ним викидами парникових газів.